

2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programos pasiektų tikslų ir uždavinių vertinimo ataskaitos santrauka

Šis dokumentas yra „Kiekybinio ir kokybinio 2007–2013 m. veiksmų programų pasiektų tikslų ir uždavinių“ integruotos vertinimo ataskaitos 6 priedas

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

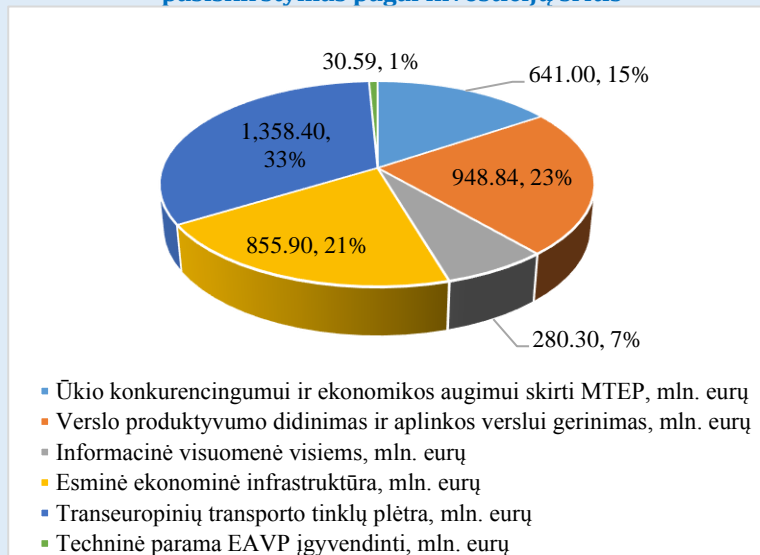
ES FONDŲ INVESTICIJŲ TIKSLAI EKONOMIKOS AUGIMO SRITYJE IR JIEMS ĮGYVENDINTI SKIRTOS LĖŠOS

Ekonomikos augimo veiksmų programa (toliau – EAVP) skirta spartinti ūkio augimą ilguoju laikotarpiu, siekiant sumažinti Lietuvos ir ES vidurkio išsivystymo netolygumus. Įgyvendinant šią programą, buvo siekiama **trijų pagrindinių tikslų**: (1) didinti aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamąją dalį; (2) didinti verslo produktyvumo lygį, ypač sudarant palankią aplinką inovacijoms ir smulkiąjam bei vidutiniam verslui; (3) efektyvinti ekonominę infrastruktūrą.

Per 2007–2013 m. programinį laikotarpį iš viso buvo įgyvendinti **3262 projektai ir investuota 4,12 mlrd. eurų** (t. y. 47 proc. visų 2007–2013 m. programinio laikotarpio ES investicijų)¹. Projektai

sudarė prielaidas augti produktyvumui ir stiprėti žiniomis ir inovacine veikla paremtus ūkio sektorius. Taip pat sukurta palanki, inovacijas skatinanti verslo aplinka bei efektyvi ekonominė infrastruktūra, sudaranti sąlygas sparčiai ūkio plėtrai.

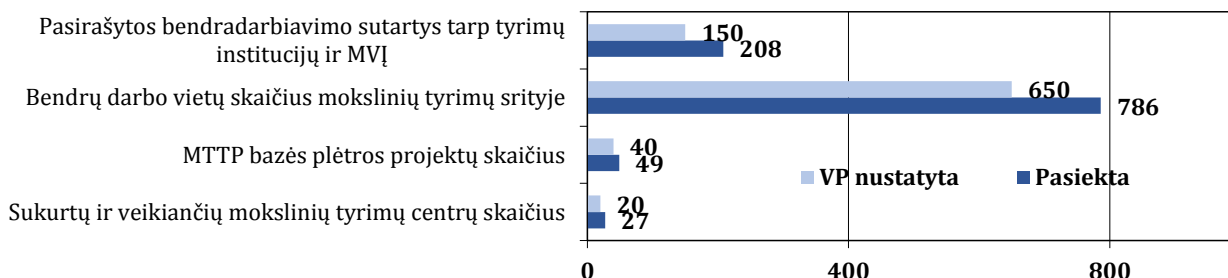
1 paveikslas. 2007–2013 m. ekonomikos plėtrai skirtų lėšų pasiskirstymas pagal investicijų sritis

SUSTIPRINTA MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS (toliau – MTEP) BAZĖ

MTEP bazės stiprinimas buvo užtikrintas EAVP 1 prioritetu (1, 3 ir 4 uždavinių lėšomis). Visų pirma, buvo atnaujinama viešoji MTEP bazė: kuriama ir atnaujinama viešoji MTEP infrastruktūra mokslo ir studijų institucijose (toliau – MSI) (pvz., mokslų centrai), įsigyjama moderni mokslinė įranga, modernizuojama studijoms skirta mokymo ir mokymosi aplinka universitetuose bei kuriamos mobiliosios mokslinės demonstracinės laboratorijos, skirtos mokslo populiarinimui tarp moksleivių.

2 paveikslas. Pagrindiniai viešosios MTEP bazės stiprinimo produktai ir rezultatai

Visa tai leido mokslo ir studijų institucijoms sukurti ir atnaujinti mokslinių tyrimų infrastruktūrą – tokių investicijų nebuvo nuo pat 1990 m. Buvo įsigyta įranga ir pastatytos laboratorijos, leisiančios atlikti aukšto lygio mokslinius tyrimus. Taip pat buvo sukurti atviros prieigos mokslo centrai, sudarantys sąlygas kitoms

¹ Suskaičiuota remiantis EAVP, ŽIPVP, SSVP ir TPVP galutinėmis ataskaitomis.

Nacionalinio fizinių ir technologijos mokslų centro kūrimas²

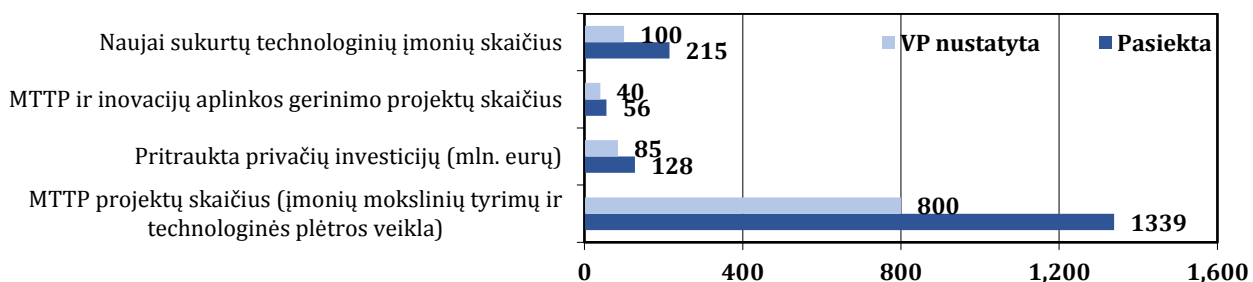
Įgyvendinant šį projektą, pastatytas unikalus pastatas – Nacionalinis fizinių ir technologijos mokslų centras (toliau – NFTMC). NFTMC sudaro unikalaus Saulėtekio slėnio branduolį, kuriame yra didžiausia MTEP ir aukštojo mokslo koncentracija Baltijos šalyse. NFTMC dirba daugiau kaip 750 mokslininkų ir tyrėjų. Centre sukurtos sąlygos leidžia vykdyti aukščiausio lygio, naujos kartos mokslinius tyrimus ir užtikrinti aukščiausios kokybės studijas keliuose pagrindinėse kryptyse: lazerių, šviesos technologijų, medžiagotyros, nanotechnologijų, puslaidininkų fizikos ir elektronikos. Visa tai leido padidinti viešojo sektoriaus MTEP veiklos efektyvumą ir prieinamumą įmonėms.

MTEP institucijoms ir įmonėms naudotis sukurta infrastruktūra. Taigi buvo sudarytos prielaidos ateityje aktyviai plėtoti mokslo-studijų ir verslo bendradarbiavimą. Pagal 1 prioriteto 1 uždavinį iki 2015 m. pabaigos buvo sukurtos 592 darbo vietos mokslinių tyrimų srityje, pasirašytos 145 sutartys su mažomis ir vidutinėmis įmonėmis, sukurtos ir (arba) atnaujintos 228 laboratorijos. Šios priemonės prisidėjo ir prie augančio tyrėjų aukštojo mokslo sektoriuje skaičiaus (3 337 tyrėjų prieaugis nuo 2007 m. iki 2014 m.).

Ilgalaikėje perspektyvoje sukurta infrastruktūra turėtų paskatinti tiek verslo suinteresuotumą bendrauti su mokslo ir studijų institucijomis, tiek pačių mokslo ir studijų institucijų galimybes atlikti aukšto lygio mokslinius tyrimus. Sukurta ir įrengta MTEP infrastruktūra sudarys sąlygas mokslo rezultatų komercinimui ir MTEP veiklos aktyvumui tiek viešajame sektoriuje, tiek versle.

Antra, buvo investuojama į privačią MTEP bazę: finansuojamos įmonių MTEPI veiklos ir investicijos, leidusios sukurti naujas žinioms imlias įmones ar išplėsti esamų įmonių MTEP infrastruktūrą, skatinamas mokslo ir verslo bendradarbiavimas (pvz., inovaciniais čekiais) ir klasterių plėtra. Taip pat buvo statomi ir rekonstruojami mokslo ir technologijų parkai, kuriuose buvo teikiamos inovacijų paramos paslaugos verslo subjektams (pagalba ir konsultacijos apie tarptautines MTEP ir inovacijų programas, mokslo ir verslo bendradarbiavimas bei partnerystės skatinimas ir plėtra). Galiausiai visuomenėje buvo populiarinamos modernios technologijos, inovacijos ir Lietuvos pasiekimai.

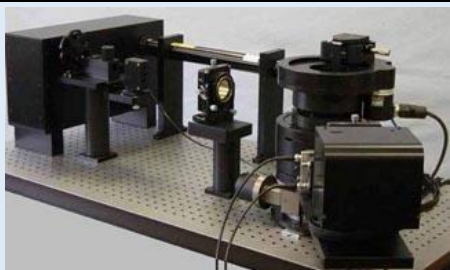
3 paveikslas. Pagrindiniai privačios MTEP bazės stiprinimo produktai ir rezultatai

² Paveikslėlio šaltinis: <http://www.vu.lt/projektai/nacionalinis-fiziniu-ir-technologijos-mokslu-centras-lietuvas-aukstuju-technologiju-ateitis/>

Vertinimo³ metu nustatyta, kad 3 uždavinio įgyvendinimas turėjo didžiausią poveikį privačių investicijų pritraukimui į MTEP ir inovacijų projektus, naujų produktų ir paslaugų kūrimui bei tobulinimui. Kito vertinimo⁴ metu atlikta naudos gavėjų apklausa nustatė, kad finansuotos priemonės taip pat prisidėjo prie įmonių apyvartos didėjimo, naujų darbo vietų kūrimo, įmonės produktų ar paslaugų kokybės gerėjimo, vidinių procesų tobulinimo, tarptautinių MTEP projektų inicijavimo, naujų tinklų, bendradarbiavimo ryšių su MSI stiprinimo⁵. Poveikį įmonių inovacinei veiklai sustiprino tai, kad „parama buvo teikiama visam inovacijų diegimo ciklui įmonėse – nuo idėjos testavimo, parengiant techninę galimybių studiją, iki MTEP reikiamos infrastruktūros sukūrimo įmonėje ir paramos konkreitiems MTEP projektams įgyvendinti ar mokslinių tyrimų paslaugoms iš mokslo institucijų įsigyti teikimo.“⁶

Spektroskopinių UV-Vis-NIR analizatorių daugiaparametriniam dispersinių srautų charakterizavimui kūrimas ir vystymas⁷

Projekto metu buvo sukurti 3 prototipai, kurie iš esmės skiriasi nuo rinkai siūlomų produktų. Tęsiant projekto metu padarytą įdirbį MTEP srityje, bus plečiami bendradarbiavimo

ryšiai su mokslo įstaigomis. Mokslo institucijos galės pasinaudoti projekto metu vykdytų mokslinių tyrimų rezultatais, bus tęsiami bendri projektai su Vilniaus universitetu ir kitomis įstaigomis.

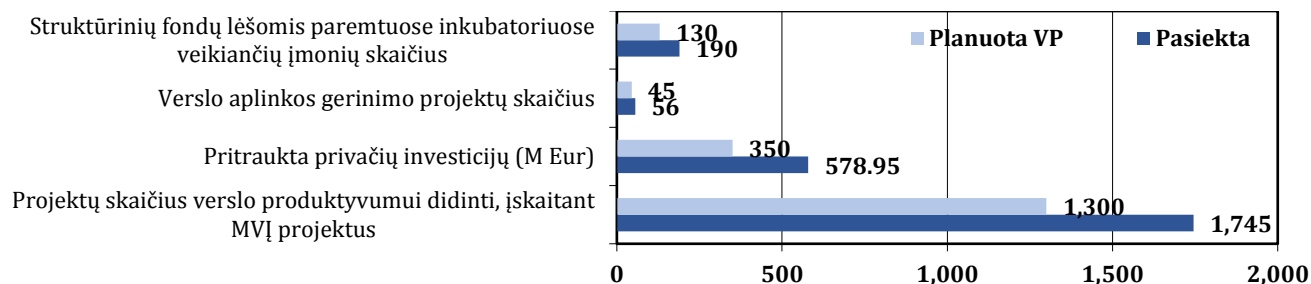
Kaip rodo atlikti vertinimai, 4 uždavinio intervencijos prisidėjo prie naujų technologinių įmonių kūrimo ir klasterizacijos procesų skatinimo. Įgyvendinant 4 uždavinio projektus, sukurta 215 naujų technologinių įmonių. Didėjant naujų technologinių įmonių skaičiui, auga ir jose samdomų tyrėjų skaičius bei verslo investicijos į MTEP. Nuo 2007 m. iki 2014 m. tyrėjų skaičius versle išaugo 2 574 tyrėjais, o tyrėjų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2014 m. išaugo iki 6,58 (strateginio konteksto rodiklio tikslas – 6,2). Taip pat 2014 m. verslo išlaidos MTEP išaugo iki 0,3% BVP. Be to, veikiančios 52 klasteriai ir

9 mokslo ir technologijų parkai turėtų prisidėti prie jų narių tolesnio augimo. Galiausiai, investicijos į privačią MTEP bazę prisidėjo prie patentinių paraiškų augimo. Nuo 2009 m. nuolat augo Europos patentų biurui pateiktų paraiškų skaičius 1 mln. gyventojų. 2014 m. šis rodiklis siekė 16,61 pateiktų paraiškų 1 mln. gyventojų (2009 m. šis rodiklis siekė 2,61).

DIDINAMAS VERSLO PRODUKTYVUMAS IR GERINAMA VERSLO APLINKA

Verslo produktyvumas ir verslo aplinka buvo gerinama EAVP 2 prioriteto 1 ir 2 uždavinio lėšomis. Verslo įmonėms buvo skiriamos subsidijos, kurios leido įmonėms atnaujinti ir įdiegti technologijas, valdymo sistemas, vadybos metodus, informacines technologijas, pritraukti tiesiogines užsienio ir vidaus investicijas, didinti verslo tarptautiškumą ir žinomumą. Taip pat buvo teikiamos paslaugos verslui: įmonių verslo pradžia, verslo augimui, darbo vietų kūrimui, užsienio rinkų plėtrai, tiesioginių užsienio investicijų (toliau – TUI) pritraukimui ir renginių organizavimui. Galiausiai, buvo pastatyti, rekonstruoti ir įrengti menų inkubatorių pastatai.

4 paveikslas. Pagrindiniai verslo produktyvumo didinimo ir aplinkos gerinimo produktai ir rezultatai

³ VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas ir asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, „Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimas“, 2011.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid, 31-35.

⁶ ESTEP, 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio konkurencingumui vertinimas, 2015.

⁷ Paveikslėlio šaltinis: <http://www.sprana.eu/>

ES struktūrinės paramos poveikio smulkiąjam ir vidutiniam verslui vertinimo⁸ metu buvo atliktas atskirų priemonių kontrafaktinis poveikio vertinimas, kuris parodė, kad priemonė „Lyderis LT“, pagal kurią buvo finansuojamas įmonių technologijų atsinaujinimas ir diegimas, turėjo teigiamą poveikį (+ 12 proc.) įmonių apyvartos augimo tempui ir darbuotojų skaičiaus augimo tempui (+ 11 proc.). Minimo vertinimo metu taip pat atlikta naudos gavėjų apklausa, kuri parodė, kad priemonė „E-verslas“, naudos gavėjų nuomone, turi teigiamą poveikį pelningumui (+ 8 proc.), tačiau priemonės „Procesas LT“ poveikis pagrindiniams įmonių rodikliams yra ribotas. Pagal priemonę „E-verslas“ buvo finansuojamas informacinių technologijų diegimas įmonėse, o pagal priemonę „Procesas LT“ – valdymo sistemų ir vadybos metodų diegimas įmonėse. Poveikio konkurencingumui vertinimas⁹ taip pat rodo, kad teigiami investicijų efektai, tikėtina, išliks ir ateityje.

Baldų ir prekybos įrangos metalinių dalių gamybos fabriko statyba Šiaulių industriniame parke¹⁰

Projekto įgyvendinimo metu pastatytas naujas gamybinis pastatas ir įdiegta moderni metalo apdirbimo įranga (miltelinio dažymo linija, dažymo linijos valdymo stotis, plieninių lakštų perforavimo įrenginys, plieninių lakštų pjovimo lazeris). Projekto metu

sukurta 40 ilgalaikių darbo vietų, padidintas įmonės darbo našumas, apyvartinės lėšos, eksporto apimtis ir tarptautinis žinomumas. Tai sudarė prielaidas pasiūlyti Lietuvos ir užsienio rinkoms naujus, kokybiškus ir itin patrauklios kainos gaminius. Projektas prisidėjo prie 2 prioriteto 1 uždavinio, kadangi projekto metu buvo pritraukta nemažai privačių investicijų.

įmonėms didinimo ir naujų menų inkubatorių kūrimo ir plėtros. Apskritai, finansuotos intervencijos sušvelnino neigiamas ekonominės krizės pasekmes. Tikėtina, kad stipresnis investicijų poveikis pasireikš ilgesnėje perspektyvoje.

Apibendrinant, verslo produktyvumo ir aplinkos gerinimo priemonės sudarė sąlygas augti įmonių produktyvumui ir eksportui. Taip pat dėl ES investicijų pamažu didėja veikiančių įmonių gyvybingumas ir verslumas. Galiausiai, šio prioriteto priemonės prisidėjo prie darbo našumo (ES-28 vidurkio procentas) padidėjimo nuo 47,9 proc. (2007 m.) iki 56,6 proc. (2015 m.) ir eksporto vertės bei lietuviškos kilmės prekių eksporto rodiklio augimo. Šis rodiklis nuo 2007 m. tolygiai augo ir 2015 m. pasiekė 61 proc. Prie verslo aplinkos gerinimo prisidėjo ir viešųjų teritorijų pritaikymas investicijų pritraukimui, kuris buvo finansuojamas pagal EAVP 2 prioriteto 4 uždavinį. Šio uždavinio projektų metu buvo finansuotos investicijos į pramoninių parkų inžinerinius tinklus ir susisiekimo komunikacijas. Taip pat buvo investuojama į pramoninių parkų rinkodaros veiklas ir šalies verslo sąlygų įvaizdžio gerinimą.

Poveikio smulkiam ir vidutiniam verslui vertinimo duomenimis, priemonė „Asistentas 3“, pagal kurią buvo teikiamos paslaugos SVV subjektams, reikšmingai prisidėjo prie įmonių gyvybingumo, tarptautinio konkurencingumo, verslumo ir geros kokybės užsienio investicijų pritraukimo. Pagal priemonę „Asistentas 1“ buvo finansuojamos paslaugos SVV subjektams, o pagal priemonę „Asistentas 2“ – menų inkubatorių pastatų statyba, rekonstravimas ir įrengimas. Vertinimas nustatė, kad priemonės „Asistentas 1“ ir „Asistentas 2“ iš dalies prisidėjo prie asocijuotų verslo struktūrų teikiamų paslaugų šalies

Marijampolės laisvosios ekonominės zonos infrastruktūros statyba. I etapas

Projekto metu suprojektuota ir įrengta inžinerinė infrastruktūra suteikia galimybę Marijampolės LEZ investuotojams panaudoti 47,11 ha teritorijos.

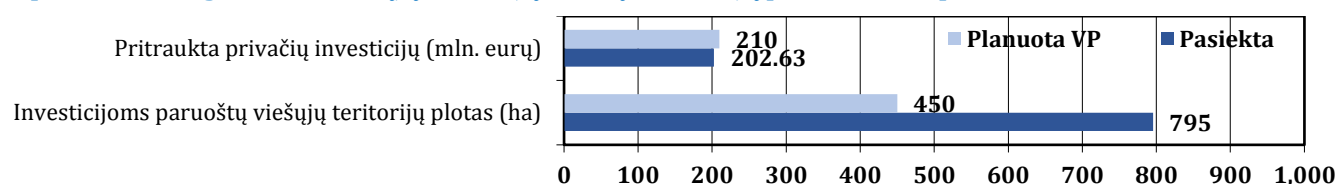
Įgyvendinus projektą, įmonėms kurtis parengta 15 pramonės ir sandėliavimo naudojimo pobūdžio sklypų. Juose įrengti vandentiekio ir nuotekų tinklai, drenažo ir lietaus kanalizacijos sistemos, gatvių apšvietimo tinklai, įrengtos gatvės ir privažiavimo keliai bei įsigyta prijungimo prie elektros tinklų paslauga, sumokant nustatytą prijungimo mokestį el. tinklų operatoriui. Marijampolės LEZ įsikursianti Danijos kapitalo langų ir durų gamintoja „Dovista“ per ateinančius ketverius metus planuoja investuoti iki 50 mln. eurų ir sukurti apie 300 naujų darbo vietų, o ilgalaikėje perspektyvoje – pastatyti didžiausią gamybos kompleksą Lietuvoje.

⁸ BGI Consulting, ES struktūrinės paramos poveikio smulkiąjam ir vidutiniam verslui vertinimas, Vilnius, 2014.

⁹ ESTEP, 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimas, 2015.

¹⁰ Paveikslėlio šaltinis: <http://www.statga.lt/>

5 paveikslas. Pagrindiniai viešųjų teritorijų, skirtų investicijų pritraukimui, produktai ir rezultatai

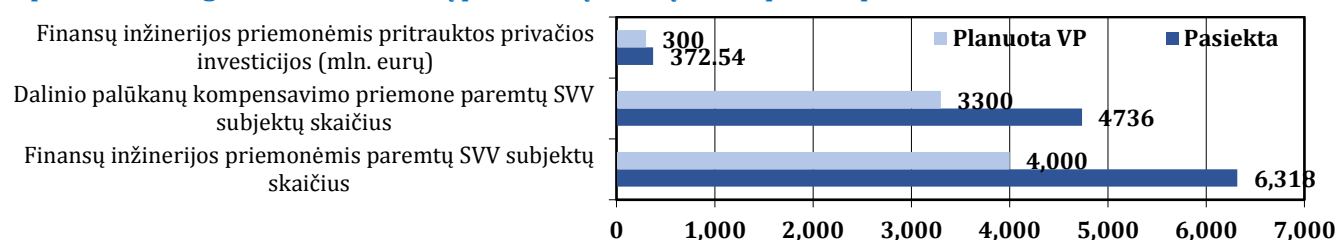
Pagal šį uždavinį finansuotai priemonei būdingas aukštas tikslų pasiekimo laipsnis, t.y. sudarytos sąlygos TUI pritraukimui¹¹. Šio bei kitų uždavinių poveikis TUI pritraukimui buvo didelis¹². Pritrauktos TUI leido Lietuvoje kurti naujas darbo vietas. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimo¹³ metu atliktoje apklausoje dalyvavusios įmonės nurodė, kad priemonės lėšomis paremta infrastruktūra (pramonininkai parkai, laisvosios ekonominės zonos) buvo vienas iš veiksmų, paskatinsiu jų investuoti Lietuvoje.

Igyvendinant šį uždavinį, išaugo investicijoms pritraukti paruoštų viešųjų teritorijų plotas. Dėl to pavyko pritraukti daugiau užsienio ir Lietuvos įmonių investicijų. Investavus į 10 pramoninių parkų, į Lietuvą buvo pritraukti 34 investuotojai. Dėl skirto ES finansavimo 2007–2013 m. TUI santykis su BVP buvo 15,78 proc. punkto didesnis, lyginant su scenarijumi be ES finansavimo, o 2007–2015 m. – 16,87 proc. punkto didesnis, lyginant su scenarijumi be ES finansavimo.

SĖKMINGAI ĮGYVENDINTOS VERSLO PLĖTRAI SKIRTOS FINANSINĖS PRIEMONĖS

Finansų inžinerijos priemonės, skirtos verslo plėtrai, įgyvendintos pagal EAVP 2 prioriteto 3 uždavinį. Finansų inžinerijos priemonėms įgyvendinti buvo įsteigti du kontroliuojantieji fondai (JEREMIE kontroliuojantysis fondas, INVEGOS fondas), atskirai įgyvendinama finansų inžinerijos priemonė – Garantijų fondas bei vykdoma visuotinės dotacijos priemonė „Dalinis palūkanų kompensavimas“. Įgyvendinant priemones, siekta gerinti SVV subjektų galimybes gauti išorinį finansavimą. Šie fondai teikia paskolas ir garantijas SVV subjektams, investuoja į ankstyvosios vystymosi ir augimo stadijos SVV įmones, turinčias didelį augimo potencialą. Uždavinys įgyvendintas sėkmingai. Visi produkto ir rezultato rodikliai pasiekti ir viršyti.

6 paveikslas. Pagrindiniai finansinių priemonių, skirtų verslo plėtrai, produktai ir rezultatai

JEREMIE kontroliuojančiojo fondo dėka pradėtos įgyvendinti finansų inžinerijos priemonės praplėtė SVV subjektų galimybes gauti išorinį finansavimą jų veiklos plėtrai. Per fondą pradėta įgyvendinti pasidalintos rizikos paskolų priemonė leido sumažinti pasiūlos ir paklausos atotrūkį finansų rinkoje, ypač ekonominės krizės metu. Pirmo nuostolio portfelinių garantijų paskoloms ir portfelinių garantijų lizingui finansinė priemonė pagerino SVV subjektų galimybes gauti finansavimą. Rizikos kapitalo priemonės ypač prisidėjo prie šios rinkos formavimosi ir pradedančiųjų įmonių ekosistemos plėtrai, taip pat paskatino verslo angelų investavimo veiklą. Nuo 2010 m. iki 2016 m. įmonės, į kurias buvo investuotos JEREMIE rizikos kapitalo fondų lėšos, sumokėjo 35,5 mln. eurų mokesčių, investavo 13,3 mln. eurų į MTEP, sukūrė 1300 naujų darbo vietų (kiekviena 1 mln. eurų investicija sukūrė 26 darbo vietas).

¹¹ BGI Consulting, ES struktūrinės paramos poveikio smulkiajam ir vidutiniam verslui vertinimas, Vilnius, 2014.

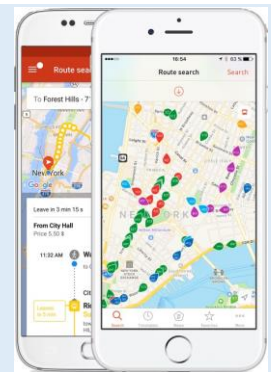
¹² ESTEP, 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimas, 2015.

¹³ Ten pat.

Per INVEGOS fondą įgyvendintos finansų inžinerijos priemonės didino finansinių šaltinių SVV subjektams pasiūlą ir palengvino SVV subjektų kreditavimo finansinę naštą bei tuo pačiu užtikrino investuotų kontroliuojančiojo fondo lėšų grąžą. Poveikio smulkiąjam ir vidutiniam verslui vertinimas¹⁴ rodo, kad priemonė „Mažų kreditų teikimas – II etapas“ turėjo poveikį įmonių gyvybingumui. Kreditai apsaugojo su laikinomis likvidumo problemomis susidūrusias įmones nuo bankroto.

Rizikos kapitalo fondų investicijų gerosios praktikos pavyzdys¹⁵

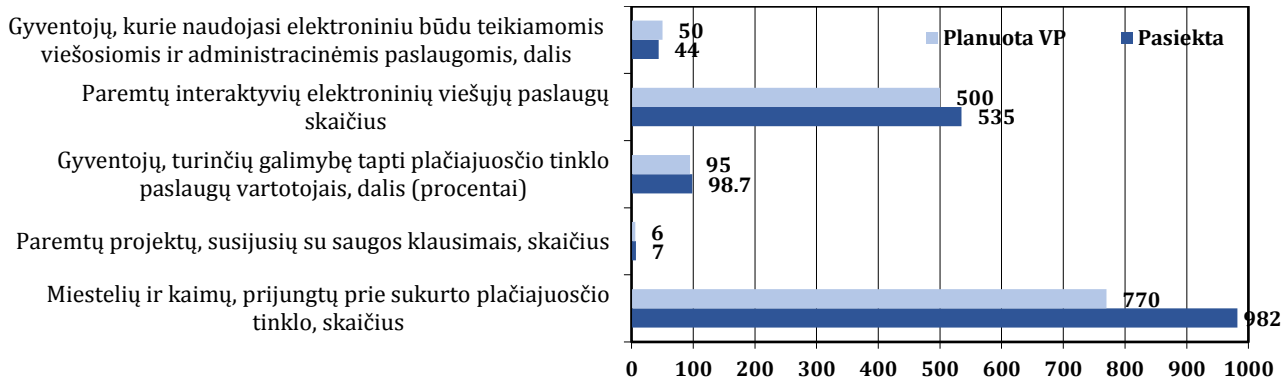
Į startuolį „Trafi“ Practica Seed Capital investavo 434 tūkst. eurų. Pagrindinis „Trafi“ produktas – viešojo transporto maršrutų planavimo programėlė. Jos išskirtinės savybės – maršrutų planavimas realiu laiku, maršrutų sudarymas remiantis save mokančiu ir nuolat tobulėjančiu algoritmu, galimybė vartotojams kelti informaciją apie įvairius trikdžius ir kitą svarbią informaciją. 2015 m. JAV investuotojai investavo į įmonę 6,5 mln. JAV dolerių. „Trafi“ šiuo metu teikia paslaugas Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Turkijoje, Rusijoje, Indijoje, Taivane ir Brazilijoje. „Trafi“ programėlė taip pat buvo išrinkta oficialia Rio De Žaneiro olimpinė žaidynių keliavimo programėle.

ES investicijų dėka Lietuvoje susikūrė ir pradėjo vystytis rizikos kapitalo rinka (ES kilmės investicijos sudaro 69,3 proc. šios rinkos). Finansinės inžinerijos priemonėmis ir dalinio palūkanų kompensavimo priemone pasinaudojo 11 054 SVV subjektai (įmonė finansinės inžinerijos priemonėmis galėjo pasinaudoti daugiau nei vieną kartą).

IŠPLĖTOTOS E-PASLAUGOS IR ELEKTRONINIŲ TINKLŲ INFRASTRUKTŪRA

7 paveikslas. Pagrindiniai elektroninių viešųjų paslaugų ir elektroninių tinklų infrastruktūros produktai ir rezultatai

E-paslaugos ir elektroninių tinklų infrastruktūra buvo plėtojama EAVP 3 prioriteto lėšomis. Buvo kuriamos ir plėtojamos elektroninės paslaugos, elektroninės sveikatos paslaugos, elektroninio mokymosi paslaugos, intelektualios valdymo sistemos. Taip pat buvo vykdoma skaitmeninės televizijos plėtra, elektroninės demokratijos plėtra, plėtojami mokslinių duomenų bei lietuvių kalbos ir kultūros išteklių skaitmeninio sprendimai. Buvo integruotos valstybės institucijų informacinės sistemos ir registrai. Tai leido užtikrinti, kad sukurtos valstybės institucijų informacinės sistemos naudotų vieningą standartizuotą duomenų apsikeitimo modelį. Galiausiai buvo vykdoma plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra kaimo vietovėse, kuriose, esant įprastoms rinkos sąlygoms, privatūs paslaugų teikėjai paslaugų neteiktų, bei kuriamos ir diegiamos priemonės, skirtos valstybės institucijų informacinių technologijų saugos didinimui.

Šių intervencijų dėka nutiesta 5775 šviesolaidinių kabelinių linijų, internetu pasiekiamų viešųjų paslaugų dalis 2007-2013 m. laikotarpiu padidėjo nuo 37 proc. iki 95 proc. Lyginant su 2010 m., gyventojų, naudojančių elektroniniu būdu teikiamas paslaugas, skaičius iki 2015 m. išaugo dvigubai (iki 44 proc.). 2008-

¹⁴ BGI Consulting, ES struktūrinės paramos poveikio smulkiąjam ir vidutiniam verslui vertinimas, Vilnius, 2014.

¹⁵ Paveikslėlio šaltinis: <http://www.trafi.com/>

2015 m. interneto prieigą turinčių namų ūkio dalis augo tiek mieste, tiek kaime: mieste išaugo nuo 53,5 proc. iki 70,6 proc., kaime – nuo 32,9 proc. iki 62,7 proc. Plačiajuosčio interneto prieigą turinčių namų ūkio dalis 2009-2015 m. taip pat augo: mieste pakilo nuo 48 proc. iki 67 proc., kaime – nuo 23 proc. iki 39 proc. Eurostat duomenimis, 2015 m. plačiajuosčio ryšio skvarba Lietuvoje pasiekė net 67 proc. teritorijos.

Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis nuo 2015 m. išaugo iki 75 proc. (2010 m. 58 proc. gyventojų nuolat naudojami internetu). Reikia atkreipti dėmesį, kad greta ES fondų investicijų kiti veiksniai taip pat turėjo svarbios įtakos išaugusiam nuolatiniam interneto vartotojų skaičiui: augantis šalies gyventojų kompiuterinis raštingumas, išplitęs interneto tinklas, išplitęs mobilus internetas, dėl interneto ryšio operatorių konkurencijos sąlyginai žema interneto kaina ir informacijos bei paslaugų perkėlimas į internetą bankininkystės, elektroninės prekybos, žiniasklaidos priemonių ir kitose srityse.¹⁶

Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plačiajuosčio tinklo RAIN plėtra¹⁷

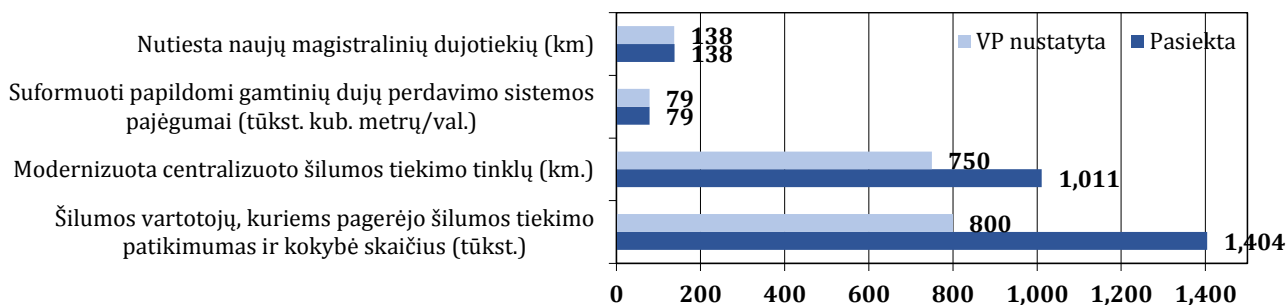
Projekto RAIN metu, siekiant sudaryti galimybę gyventojams, valstybės ir vietos savivaldos institucijoms bei verslo organizacijoms šalies kaimiškųjų vietovių teritorijose naudotis plačiajuosčio ryšio paslaugomis, sukurti plačiajuosčio ryšio tiekimo sprendimai, plačiajuosčio ryšio infrastruktūra kaimiškose šalies vietovėse, kuriose nepakanka komercinių iniciatyvų, užtikrintas technologinis plačiajuosčio ryšio tiekimo neutralumas bei atvira prieiga visiems norintiems pasinaudoti sukurta infrastruktūra. Prie plačiajuosčio ryšio mazgų Lietuvos kaimiškose seniūnijose prijungtos valstybės, savivaldos, švietimo, kultūros sveikatos apsaugos, viešojo sektoriaus įstaigos, bei sudarytos galimybės pačioms įmonėms bei vartotojams namuose prisijungti prie interneto ryšio kaimo vietovėse. Plačiajuosčio ryšio infrastruktūra yra atvesta į 982 šalies miestelius ir kaimus ir yra nutiesta 5775 km šviesolaidinių kabelinių linijų. Projekto RAIN įgyvendinimo metu sukurta infrastruktūra pasiekė apie 700 tūkst. gyventojų. 51 ryšio operatorius, naudodamasis RAIN infrastruktūra, teikia paslaugas savo klientams.

IŠPLĖTOTA ENERGETIKOS INFRASTRUKTŪRA

Energetikos infrastruktūros plėtojimas buvo užtikrinamas EAVP 4 prioriteto 1 ir 2 uždavinio lėšomis. Tiesiant elektros perdavimo linijas, statant ir modernizuojant transformatorines ir pastotes buvo modernizuota elektros perdavimo sistema. Elektros skirstymo sistemą leido patobulinti pastatytos elektros skirstymo linijos, modernizuotos transformatorių pastotės, pakeistos elektros linijos. Modernizuojant esamus ir statant naujus gamtinių dujų perdavimo tinklus, buvo modernizuota gamtinių dujų perdavimo sistema. Galiausiai, keičiant susidėvėjusius centralizuoto šilumos tiekimo tinklus naujais, statant naujus centralizuoto šilumos tiekimo tinklus buvo modernizuota šilumos tiekimo sistema, o rekonstruojant ar perkeliant energetikos objektus – pakeista energetikos tinklų infrastruktūra.

8 paveikslas. Pagrindiniai energetikos infrastruktūros produktai ir rezultatai

Šių intervencijų dėka buvo modernizuota 12 proc. centralizuoto šilumos tiekimo tinklo (1 tūkst. km), šilumos energijos transportavimo nuostoliai smuko nuo 19,6 proc. (2005 m.) iki 16,2 proc. (2015 m.). Naujai įrengus

¹⁷ Paveikslėlio šaltinis: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vaizdas:RAIN_kabelio_tiesimas.jpg

¹⁷ Paveikslėlio šaltinis: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vaizdas:RAIN_kabelio_tiesimas.jpg

/ modernizavus 774 transformatorių pastotes / skirstyklas, elektros tiekimo patikimumas išaugo 240 tūkst. vartotojų (14,2 proc. visų vartotojų). Taip pat ES investicijos energetikos sektoriuje darė poveikį ir užimtumui, nes dėl ES intervencijų 2007–2013 m. užimtų asmenų skaičius energetikos sektoriuje padidėjo 46 asmenimis, o 2007–2015 m. – 64 asmenimis, lyginant su situacija, jei ES fondų lėšos nebūtų buvusios išmokėtos. ES investicijos turėjo poveikį ir darbo užmokesčiui energetikos sektoriuje. Didžiausias toks poveikis pasireiškė 2015 m., kai darbo užmokestis išaugo beveik 16 eurų, lyginant su situacija be ES fondų investicijų. Skaičiuojama, kad dėl ES investicijų energetikos sektorius papildomai sukurs 69,9 mln. EUR pridėtinės vertės iki 2020 m.

Magistralinio dujotiekio Jurbarkas – Klaipėda statyba¹⁸

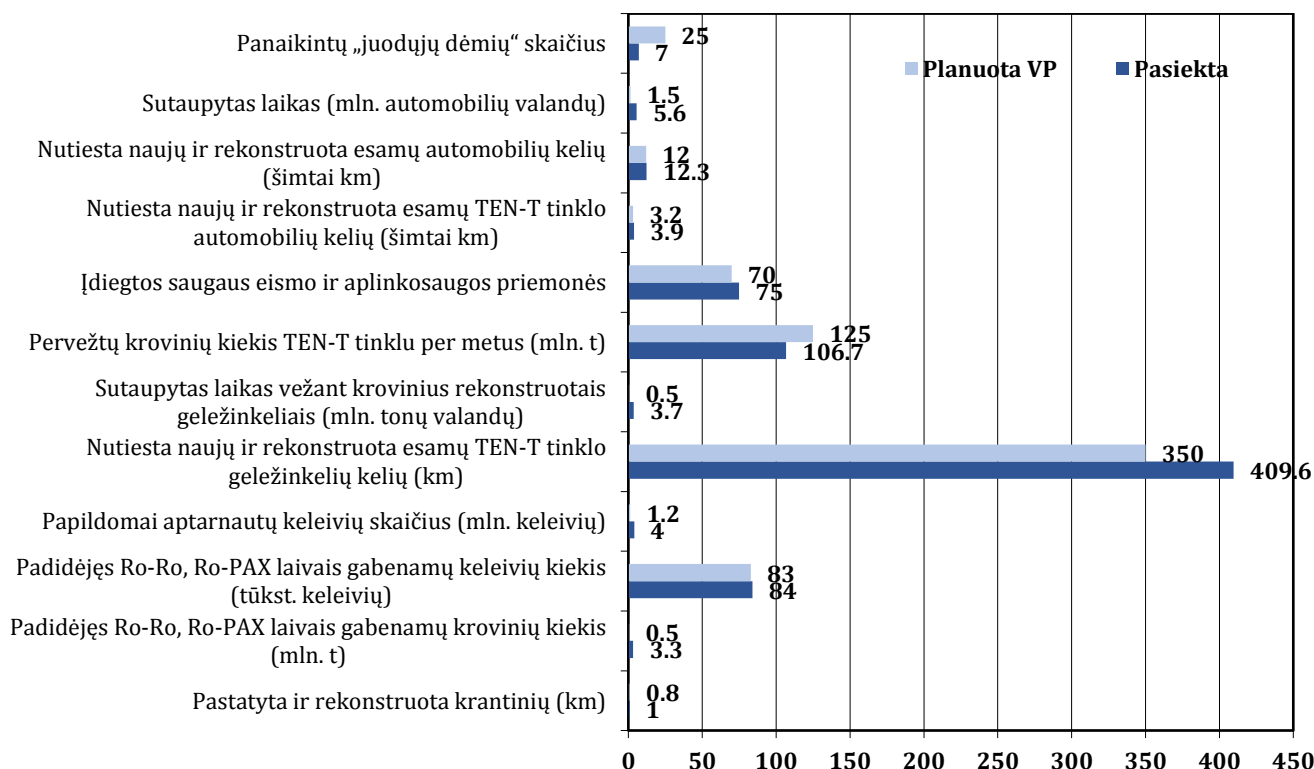
Projektas buvo skirtas sujungti Lietuvos perdavimo sistemą į žiedinę perdavimo sistemą, taip užtikrinant saugų bei patikimą gamtinių dujų tiekimą, paskirstymą, perdavimą ir laikymą, skatinti gamtinių dujų tiekimo, paskirstymo ir perdavimo vidaus rinkos plėtrą bei sujungti gamtinių dujų sistemas su ES gamtinių dujų sistemomis. Nutiestu dujotiekiu suskystintos gamtinės dujos (SGD) buvo prijungtas prie Lietuvos dujotiekių sistemos. Be to, atsirado galimybė centralizuotai tiekti dujas Tauragės, Šilutės, Šilalės, Pagėgių ir Klaipėdos r. vartotojams.

Projekto rezultatai: suformuoti papildomi gamtinių dujų perdavimo sistemos pajėgumai (tūkst. M³/val.) – 79,00; pritraukta privačių investicijų (mln. eurų) – 34,67; nutiesta naujų magistralinių dujotiekių (km) – 137,88 km.

IŠPLĖTOTA TRANSPORTO INFRASTRUKTŪRA

Transporto infrastruktūra buvo plėtojama EAVP 4 prioriteto 3, 4 ir 6 uždavinio bei 5 prioriteto lėšomis. Šių prioritetų priemonėmis buvo finansuojama kelių, TENT-T tinklo kelių, geležinkelių, uostų ir oro uostų infrastruktūros plėtra.

9 paveikslas. Pagrindiniai transporto infrastruktūros produktai ir rezultatai

¹⁸ Paveikslėlio šaltinis: <http://www.statybunaujienos.lt/naujiena/Magistralinio-dujotiekio-statyba-naujas-greicio-rekordas/5903>

Investuojant į sausumos transportą, buvo rekonstruotos pavojingos sankryžos, diegiamos saugaus eismo gerinimo ir aplinkosaugos priemonės didesnio avaringumo rizikos ruožuose, naikinamos „juodosios dėmės“, modernizuota ekstremalių ir krizinių situacijų geležinkelyje valdymo sistema. Taip pat buvo rekonstruoti valstybinės reikšmės ir TEN-T tinklo magistraliniai keliai (asfaltuoti žvyrkeliai, gerinama automobilių kelių danga, platinama kelio danga, kuriama pakelės infrastruktūra), plėtota regioninės reikšmės transporto infrastruktūra, kelių jungtys su pagrindinėmis magistralėmis, tiesiami ir į miestų gatvių tinklus integruojami miestų aplinkkeliai. Taip pat buvo modernizuota geležinkelių transporto infrastruktūra, didinamas geležinkelių linijų pralaidumas. Buvo tobulinama transportavimo paslaugų ir aptarnavimo kokybė, plečiama multimodalinio transporto infrastruktūra, skatinamas viešųjų logistikos centrų steigimas. Galiausiai buvo įdiegtos eismo saugos inžinerinės ir aplinkosaugos priemonės, įskaitant saugaus eismo priemones TEN-T tinklo keliuose, kas ženkliai prisidėjo prie eismo saugumo ir mažesnio neigiamo poveikio aplinkai.

ES investicijų dėka buvo išasfaltuota 737 km žvyrkelių, nutiesta ir rekonstruota 1 234 km automobilių kelių ir 391,53 km TEN-T tinklo automobilių kelių. Dėl šių intervencijų kelių eismo įvykių skaičius sumažėjo nuo 6 448 eismo įvykių 2007 m. iki 3 161 eismo įvykių 2015 m., o dėl investicijų į kelių sektorių sukurtas BVP 2,3 karto viršijo investicijų apimtis. Taip pat, nepaisant krizės, lėtai atsigaunančios pasaulio ekonomikos ir sumažėjusios transporto paslaugų paklausos iš Rusijos ir Baltarusijos, krovinių pervežimo geležinkeliais apimtys išliko pastovios (2015 m. siekė 48 mln. tonų per metus.). Galiausiai, ES investicijomis buvo nutiesta Europinė geležinkelio vėžė į Lenkiją ir išaugo geležinkelių eismo saugumas, sparta, sumažėjo neigiamas poveikis aplinkai.

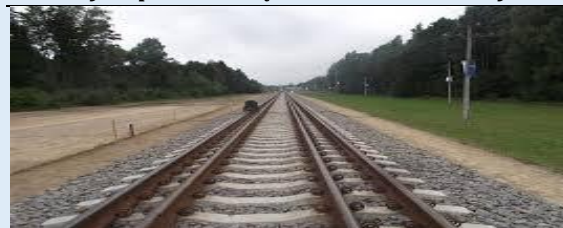
Investuojant į uostus ir oro uostus buvo plečiama vietinės ir regioninės laivybos infrastruktūra, tobulinami keleivių aptarnavimo pajėgumai, gerinami laivybos vidaus vandenų keliai. Taip pat buvo gilinama Klaipėdos valstybinio jūrų uosto akvatorija, rekonstruojamos ir statomos krantinės, plečiami privažiuojamųjų kelių ir geležinkelių, keleivių aptarnavimo pajėgumai. Galiausiai buvo vykdomas keleivių terminalų ir oro uostų aerodromų modernizavimas ir plėtra, diegiamos naujų skrydžių saugos ir aviacijos saugumo priemonės ir vykdoma keleivių tranzito infrastruktūros plėtra.

Kauno oro uosto aerodromo modernizavimas²⁰

Projekto metu buvo išplėstas peronas, įrengti nauji magistraliniai riedėjimo takai, pakeista kilimo–tūpimo takų danga. Tai leido išspręsti kelis iššūkius. Išplėtus peroną, padidėjo orlaivių manevravimo laukas, užtikrintas greitesnis orlaivių judėjimas ir jų pastatymas perone. Tai leido užtikrinti didesnę aviacinį saugumą. Įrengti magistraliniai judėjimo takai leido padidinti orlaivių įriedėjimo ir išriedėjimo spartą į kilimo–tūpimo takus. Dėl projekto įgyvendinimo Kauno oro uoste buvo papildomai aptarnauta 0,42 mln. keleivių (planuota projektu siekiamo rodiklio reikšmė – 0,28 mln. keleivių). Modernizavus oro uosto infrastruktūrą, buvo patobulintas ir padidintas Kauno oro uosto pajėgumas, aviacinis saugumas. Galimybė greičiau pakilti ir nusileisti orlaiviams taupo keleivių laiką. Šis projektas kartu su kitais pagal EAVP 5 prioriteto 3 uždavinį finansuotais projektais prisidėjo prie didesnės nei planuoto rezultato rodiklio tikslinės reikšmės pasiekimo.

Esamo geležinkelio ruožo Kazlų Rūda–Kaunas ir Marijampolė–Kazlų Rūda rekonstrukcija¹⁹

Įgyvendinus šiuos projektus, buvo rekonstruotas „Rail Baltica“ geležinkelio ruožas. Vykdamas projektų veiklas, buvo rekonstruotas 1520 mm geležinkelis ir pastatyta 1435 mm pločio vėžė atkarpose Marijampolė–Kazlų Rūda ir Kazlų Rūda–Kaunas, kurie yra vieni esminių ruožų, siekiant atvesti europinio standarto geležinkelį iki Kauno centrinės geležinkelio stoties. Įgyvendinus projektus, rekonstruota esamos dvikelės geležinkelio linijos atkarpa ir nutiesta jai lygiagreti 1435 mm linija, rekonstruoti geležinkelio statiniai, rekonstruotos Marijampolės, Vinčių, Kazlų Rūdos, Jurės, Mauručių, Jiesios ir Kauno stotys, modernizuoti esami signalizacijos, ryšių, elektros tinklai. Taip buvo pagerintas infrastruktūros pajėgumas geležinkelių transportui, padidėjo geležinkelio linijų pralaidumas bei greitis. Dėl atliktų darbų yra taupomas kelionės laikas, mažėja triukšmas ir tarša.

¹⁹ Paveikslėlio šaltinis: <http://www.cargonews.lt/gelezinkeliai-uostai-aviacija/atidaryta-europine-veze-tarp-mockavos-ir-sestoku/>

²⁰ Paveikslėlio šaltinis: <http://vz.lt/archive/article/2015/6/12/kaunas-su-20-mln-eur-uzsimojo-tapti-aviacijos-verslo-sostine#3>

Šių intervencijų dėka išaugo Ro-Ro²¹ krovinių srautas Klaipėdos uoste nuo 4,1 mln. t 2007 m. iki 4,4 mln. t 2015 m. Uostų krova augo nepaisant neigiamo ekonominės krizės poveikio. Taip pat, 84 tūkst. padidėjo Ro-Ro ir Ro-PAX²² laivais gabenamų keleivių kiekis. ES investicijos leido pastatyti naują Marvelės krovinių prieklauką ir sukurti tarptautinius reikalavimus atitinkančią infrastruktūrą (įrengta krantinė, sandėliavimo aikštelė, įvestas vandentiekis, pakloti vidaus elektros tinklai, nutiesti privažiavimo keliai). Be to, dėl ES investicijų oro uostuose aptarnautų keleivių srautas išaugo nuo 2,2 mln. keleivių 2007 m. iki 4,2 mln. 2015 m. Vilniaus, Kauno ir Palangos tarptautiniuose oro uostuose rekonstruoti (pastatyti) keleivių terminalai. Galiausiai, išaugo transporto eksporto apimtys: dėl visų investicijų į transporto infrastruktūrą, transporto paslaugų eksporto santykis su BVP 2007-2015 m. buvo 0,46 proc. didesnis nei būtų buvęs be ES struktūrinių lėšų.

²¹ Ro-Ro kroviny – riedamasis arba ridenamasis kroviny.

²² Ro-PAX laivas – Ro-Ro laivas, kuriuose gali keliauti ir keleiviai (pvz. keltas).